

Voorstel voor een burgerberaad rondom duurzame energie

Wat is een burgerberaad?

Een burgerberaad is een overlegvorm van (meestal) 50 tot 150 aselect geselecteerde inwoners van een gebied over een onderwerp dat de overheid van dat gebied van tevoren heeft vastgesteld. Dit overleg komt met een advies aan die overheid. Deze overheid kan vervolgens de adviezen overnemen of onderbouwd afwijzen. Het is daarmee een politiek instrument: de politiek beslist over de inzet en wat er met de resultaten gebeurt.

Waarom een burgerberaad?

Een burgerberaad werkt goed voor onderwerpen:

- waarover inwoners van mening verschillen. Nederlanders zijn het grotendeels erover eens dat de energievoorziening duurzamer moet worden (zie CBS-onderzoek: [Drie kwart Nederlanders maakt zich zorgen over klimaatverandering](#)) maar verschillen onderling van mening over de oplossingen.
- die complex zijn. De overgang naar een duurzame energievoorziening is zo'n voorbeeld van een ingewikkeld probleem waarbij keuzes voor het ene consequenties hebben voor het andere.
- waarbij keuzes voor langere tijd vast komen te liggen. Wederom is de energietransitie hier een voorbeeld van: keuzes die nu genomen worden over de overgang naar schone warmte en elektriciteit liggen daarna voor langere tijd vast.

Kortom, zaken rondom de vraag hoe de gemeente energieneutraal moet worden in 2040 zijn een goed onderwerp voor een burgerberaad: dit onderwerp vinden inwoners belangrijk maar ze zijn het niet vanzelfsprekend eens over de oplossingen, het is ingewikkeld want keuzes werken op elkaar in en de keuzes liggen voor langere tijd vast.

Breedte van de vraag aan het burgerberaad

De breedte van de vraag die de gemeente aan het burgerberaad stelt is cruciaal voor de uitkomst. We kunnen ons drie typen vragen voorstellen (van breed naar smal):

1. Hoe wordt de gemeente energieneutraal in 2040: de breedst mogelijke vraag. Het voordeel is dat de deelnemers zich dan ook buigen over de warmtetransitie (een nog grotere opgave dan de elektriciteitstransitie) maar dat is gelijk ook het nadeel: daarmee duurt dit proces een stuk langer dan wanneer warmte buiten beschouwing wordt gelaten.
2. Hoe gaat de gemeente zijn elektriciteit CO₂-vrij opwekken in 2040: voordeel is dat dit meer ingekaderd is en dat de nieuwe inzichten van Fitfor55 en de te verwachten stijging in elektriciteitsvraag meegenomen kunnen worden. Nadeel is dat je wellicht later een nieuw proces moet opzetten voor de warmtetransitie, waar eenzelfde soort belangenafwegingen gemaakt moeten worden.
3. Hoe gaat het windpark eruitzien: voordeel is dat dit een actuele vraag is die een burgerberaad in kortere tijd kan beantwoorden, nadeel is dat de vraag als vooringenomen opgevat kan worden omdat deze andere manieren van duurzame elektriciteitsopwekking (en andere locaties voor een windpark) al uitsluit.

Voordelen van een burgerberaad

- Inwoners zijn niet gebonden aan partij- of financiële belangen en kunnen vanuit het belang van de gemeenschap adviezen geven;
- De leden van het burgerberaad zijn gewoon 'inwoner' en hun adviezen krijgen daarom makkelijker het vertrouwen van mede-inwoners dan besluiten van de gemeenteraad of het college zonder die input. Het grootste voordeel is dat er voor elk type inwoner wel één of twee soortgelijke deelnemers zijn: zo herkent iedereen zich in het burgerberaad;
- Maakt duidelijk hoe veel steun er is voor een idee.
- Minder weerstand en snellere procedures.

Wat heb je nodig voor een burgerberaad?

- Politiek mandaat van de gemeenteraad
- Een gemeenteraad die openstaat voor voorstellen uit het burgerberaad
- Maximale transparantie over de mate van zeggenschap en de opbouw van het proces
- Tijd om het proces door te wonen, normaal vier tot negen maanden. Het kost tijd voor de deelnemers aan het burgerberaad om zich in de materie te verdiepen (al dan niet met hulp van externe adviseurs), erover met elkaar te spreken en voorstellen te formuleren. Omdat deelnemers dit doen naast hun andere werkzaamheden is het ook nodig om de bijeenkomsten in de tijd te spreiden.
- Geld om het proces te ondersteunen. Het kost ook geld om de deelnemers te faciliteren: sprekers, onafhankelijke procesleiding, zaalhuur, eten en drinken, reiskosten en kinderopvang moeten goed geregeld zijn. Een jonge, alleenstaande ouder met weinig geld moet net zo goed kunnen deelnemen als een gepensioneerde.

Hoe stel je een burgerberaad samen?

Het belangrijkste voor een burgerberaad is dat de samenstelling een afspiegeling is van de inwoners van de gemeente. Dit kan door in twee stappen de inwoners voor het burgerberaad te selecteren:

1. Een brief naar een grote groep inwoners met de vraag om zich op te geven voor het burgerberaad. In de gemeente zou dit betekenen dat er een brief gaat naar alle inwoners van zeg vijftien jaar en ouder om een zo groot mogelijk aantal opgaven te bereiken. De inwoners die zich opgeven geven daarbij een aantal persoonskenmerken (leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, woonwijk) die de selectie in de volgende stap mogelijk maken. We stellen voor om ook jongeren onder de achttien een brief te sturen, omdat het om hun toekomst gaat.
2. Een onafhankelijke instantie (bijvoorbeeld een notaris) controleert of de opgegeven inwoners een afspiegeling zijn van de bevolking. Zo ja, dan is de samenstelling van het burgerberaad rond. Zo nee, dan vindt een verdere selectie binnen de opgegeven inwoners plaats tot de samenstelling van het burgerberaad die van de bevolking weerspiegelt.
3. Als te weinig inwoners zich opgeven dan kan de onafhankelijke instantie de omvang van het burgerberaad verkleinen, zodat die de samenstelling van de bevolking weerspiegelt.

De weg van een burgerberaad

De weg naar het advies van het burgerberaad volgt vier stappen:

1. Regels afspreken: de deelnemers spreken regels af om het proces soepel te laten verlopen en selecteren eventueel samen een gespreksleider.
2. Leren: deelnemers krijgen begrijpelijke informatie over het onderwerp vanuit zo veel mogelijk perspectieven, zodat ze later onderbouwd een keuze kunnen maken. Ze kunnen ook aangeven als ze meer informatie nodig hebben. Dit gaat allemaal online.
3. Praten: de deelnemers gaan met elkaar in begeleid gesprek met de aangedragen informatie in het achterhoofd, om voorstellen tegen elkaar af te wegen voor oplossingen voor het gestelde probleem.
4. Besluiten: de deelnemers nemen besluiten over de voorstellen die ze hebben gedaan en leggen de besluiten vast in een advies aan de opdrachtgever (idealiter de gemeenteraad).

Resultaat

Het resultaat is een 'BurgerBesluit', een gedragen advies aan de gemeenteraad welke maatregelen de gemeente moet zetten richting een oplossing voor de gestelde vraag (hoe breed of smal die ook is). De raad moet dit vervolgens vaststellen, maar kan dit ook nog wijzigen of verwerpen. De raad heeft immers nog altijd het laatste woord.

Ivo Thonon, Energie van Utrecht, ivo@energievanutrecht.nl.